

Област Кюстендил

- ▶ Население (2023)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

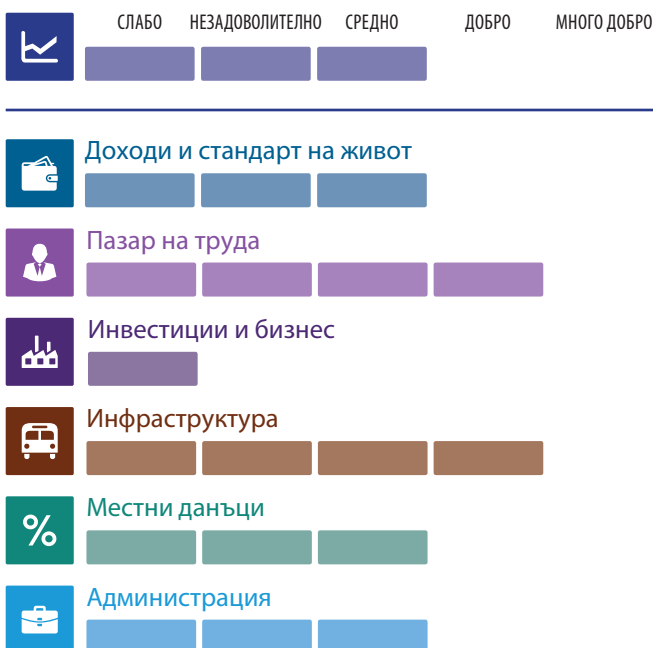
107 673
3052
182
68,4

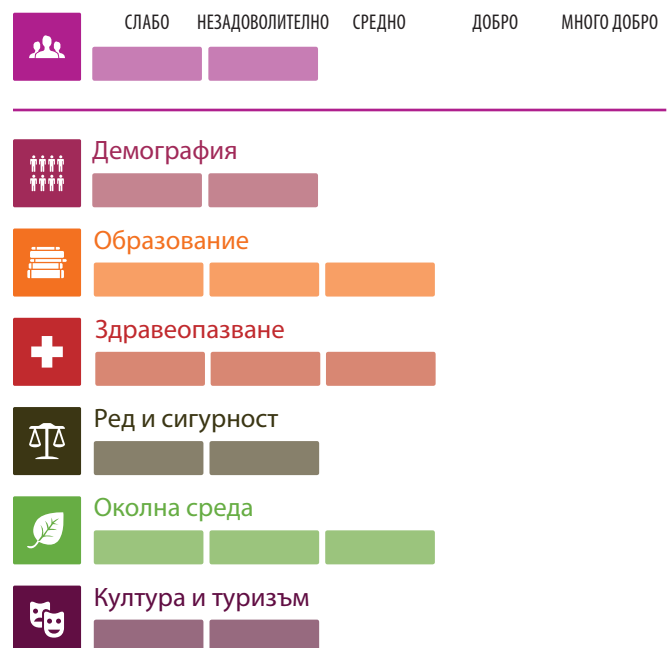
Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил нараства, но значително по-бавно от средния. Пазарът на труда се развива добре. Заетостта се увеличава, а безработицата намалява. Инвестиционната активност в областта е сред най-слабите в страната. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа остава висока. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е близък до средния в страната. Оценката за прозрачността в работата на местните администрации се повишава, но остава ниска.

Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население. Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика остава ниско, а резултатите на учениците са незадоволителни. Здравната система в областта е сред тези с най-висок брой на общопрактикуващите лекари. Престъпленията са малко, а разкриваемостта им – висока. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е нисък, но предадените за третиране и рециклиране са малко. Културният живот и туризмът в област Кюстендил остават слабо интензивни.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил нараства значително по-бавно от средния, достигайки 13,6 хил. лв. (при 26,0 хил. лв. в страната) през 2022 година.

Заплатите и пенсиите също се увеличават сравнително бавно. През 2022 г. средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 14,0 хил. лв. (при 21,2 хил. лв. в страната) и отново е втората най-ниска в страната (след тази в област Благоевград). Средната месечна пенсия за 2023 г. пък достига 821 лв. (при 784 лв. в страната).

Коефициентът на Джини, измерващ подоходното неравенство, намалява и остава по-нисък от средния за страната. Намаляващо и ниско продължава да е и нивото на бедност в областта. През 2023 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 16,1% (при 20,6% в страната).

Пазар на труда ■■■■

През 2023 г. пазарът на труда в областта се развива сравнително добре. Заетостта нараства значително, а безработицата намалява. Коефициентът на заетост достига 78,9% и за трета поредна година се задържа на по-високо от средното ниво (76,2% в страната). Коефициентът на безработица пък се свива до 7,7%, макар че остава над средния (5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила също се подобрява. Кюстендил е сред областите с най-висок дял на работната сила със средно образование (70% при 55% в страната), което отговаря на индустриалния профил на областта. Населението на възраст 25–64 години с висше образование нараства до 26% (при 31% в страната), а делът на тези с основно и по-ниско образование е един от най-ниските в страната.

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Делът на населението в трудоспособна възраст се свива до 55,6% (при 58,5% в страната).

Инвестиции и бизнес ■■

Инвестиционната активност в област Кюстендил е сред най-слабите в страната и през 2022 година. Броят на нефинансовите предприятия е 64 на хиляда души (при 70 на хиляда души в страната). Наблюдава се повишение на инвестициите, както и на обема на произведената продукция, но относителният им обем остава нисък. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението достигат 2,1 хил. лв. (при 4,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – до 423 евро (при 4,5 хил. евро в страната). Стойността на произведената продукция в областта нараства до 77,3 хил. лв. на нает (при 122,4 хил. лв. в страната). Същевременно делът на приходите от износ в нетните приходи от продажби е сравнително висок – 35% (при 29% в страната).

Усвояването на европейски средства също изостава. Към 30 юни 2024 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта са 2127 лв. на човек от населението (при 3175 лв. на човек в страната). В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Рила.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната и през 2023 година. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 21% (при 19% в страната), както и този на пътната настилка в добро състояние – 56% (при 40% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет в областта през 2023 г. намалява до 83% и е по-нисък от средния за страната (89%).

Дяловете на населението с достъп до обществена канализация и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, са близки, макар и по-ниски, от средните за страната – съответно 70% (при 75% в страната) и 62% (при 67% в страната) през 2022 година.

Местни данъци ■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е близък до средния за страната през 2024 година. Размерът на ставките обаче е разнопосочен. Докато местните данъци върху прехвърлянето на собственост и търговията са сравнително ниски, тези върху превозните средства и недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица са по-високи от средните.

Размерът на местните данъци върху търговията на дребно в общините от областта е средно 10,14 лв. на кв. м (при 13,08 лв. на кв. м в страната).

В рамките на областта най-ниски като цяло са данъците в община Трекляно, а най-високи – в община Кочериново.

Администрация ■■■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се задържат над средните за страната през 2024 година. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление нараства и вече не е на последно място в страната, макар да остава сравнително ниска – 58,7% (при 69,3% в страната).

Делът на собствените от общите приходи в общините от областта е 20% (при 27% в страната), а покритието на общинските разходи с местни приходи – 67% (при 74% в страната) през 2023 година. Това е показател за високата зависимост на местните финанси от трансфери от държавния бюджет.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Коефициентът на естествен прираст продължава да е значително под средния за страната със стойност от $-13,8\%$ в областта при $-6,8\%$ в страната през 2023 година. Коефициентът на механичен прираст обаче е положителен ($4,3\%$), макар че не може да компенсира бързото намаляване на населението. Делът на децата до 4-годишна възраст е $3,7\%$ (при $4,5\%$ в страната), а на хората над 65 години – $28,5\%$ (при $23,8\%$ в страната).

Гъстотата на населението е сравнително ниска – 1048 души на кв. км в урбанизираните територии (при 1221 души на кв. км в страната) през 2023 година.

Образование

Делът на децата в детските градини в областта се повишава и се изравнява със средния за страната – 88% през 2023 година.

Нетният коефициент на записване на населението в V–VII клас в областта се увеличава през 2023 г. до 91% и е малко над средния за страната (90%). Делът на второгодниците обаче също се повишава и се изравнява със средния ($1,2\%$). Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е изключително ниско най-вече заради раздутия прием в специалности, осигуряващи кадри за ИКТ сектора, и сравнително свития прием за сектора на транспорта.

Резултатите на учениците остават сравнително ниски и през 2024 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика е 35,8 т. (при 42,9 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 4,20 (при „Добър“ 4,30 в страната), а делът на слабите оценки – $8,9\%$ (при $8,7\%$ в страната).

Кюстендил е сред малкото области, в които няма университет или филиал на такъв.

Здравеопазване

Делът на здравноосигурените традиционно е висок и през 2023 г. на практика обхваща цялото население на областта (при 95% в страната). Броят на леглата в местните многопрофилни болници е около, но под средния за страната. Използваемостта им обаче остава ниска – 44% (при 56% в страната). Относителният брой на аптеките е по-малък от средния за страната.

Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общо-практикуващите лекари (един лекар на 1443 души население при 1701 души в страната), но при специалистите има относителен недостиг.

Коефициентът на детска смъртност остава нисък, но продължителността на живота е под средната за страната.

Ред и сигурност

През 2023 г. натовареността на наказателните съдии в областта остава под средната, което обаче не се отразява в голяма степен на бързината на правораздаването. Един съдия в Окръжния съд разглежда средно по 12,4 дела месечно (при 14,4 дела месечно на съдия в страната), а в Административния съд – 12,5 дела (при 14,8 дела в страната). В 3-месечен срок са приключили 92% от наказателните дела (при 91% в страната) и 75% от административните (при 72% в страната). Кюстендил е областта с най-нисък дял на гражданските дела, приключили в 3-месечен срок – 45% (при 65% в страната).

Относителният брой на регистрираните престъпления в областта леко се повишава, но остава под средния за страната през 2023 година. Същевременно разкриваемостта им се увеличава до 57% (при 53% в страната). Броят на полицаите спрямо населението в областта е по-висок от средния.

Околна среда

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта остава сред сравнително ниските, но се повишава бързо през последните години. През 2022 г. той е 372 кг на човек годишно (при 488 кг на човек в страната). Същевременно обаче предадените за третиране и рециклиране отпадъци са малко над половината – 51% (при 76% в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок (42% при 33% в страната), но и делът на нарушената територия е над средния за страната ($0,6\%$ при $0,4\%$ в страната) през 2023 година. Инсталираните ВЕИ мощности са над средните за страната спрямо населението. Кюстендил е сред областите с най-малка нужда от охлаждане през топлите дни, но и сред тези с най-високо потребление на питейна вода.

Култура и туризъм

Културният живот в област Кюстендил не е особено интензивен и през 2023 година. Единствено посещенията на местните музеи спрямо населението са повече от средния им брой в страната – 1062 на хиляда души в областта при 770 на хиляда души в страната. Относителният брой на посещенията на кината, театрите и библиотеките остава значително под средните за страната стойности.

Броят на леглата в местата за настаняване леко се свива до 38 на хиляда души (при 56 на хиляда души в страната), но реализираните нощувки нарастват до 2290 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната). Голям скок има и при броя на нощувките през онлайн платформите на споделяната икономика, въпреки че и неговата относителна стойност е сравнително ниска.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	11 535	13 575	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 719	13 988	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,9	19,9	16,1	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	56,0	55,7	55,6	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	76,6	77,8	78,9	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	7,8	7,8	7,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	6,4	4,0	3,9	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,9	23,0	26,0	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	60 421	77 306	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1194	2069	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	351	423	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	70,3	70,2	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	55,3	56,0	55,5	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	63,7	76,8	67,0	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	50,0	50,0	58,7	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-17,1	-13,8	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	2,4	4,3	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,76	3,58	4,20	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,2	28,3	35,8	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	92,9	90,2	90,8	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	72,0	71,1	72,2	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	96,8	99,3	100,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1493	1460	1443	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	9,3	10,2	10,5	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	94	83	92	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	111	117	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	312	372	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	47	51	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	48	288	432	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	1265	1753	2290	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.